

Kompendium wiedzy o szkodach w środowisku

2020-11-02

Wyobraźmy sobie taką sytuację: podmiot korzystający ze środowiska prowadzący działalność gospodarczą polegającą na transporcie benzyny (działalność stwarzająca ryzyko szkody w środowisku) powoduje wypadek na drodze publicznej przebiegającej w bezpośrednim sąsiedztwie kwaśnej dąbrowy, będącej siedliskiem Jelonka rogacza, chrząszcza. W wyniku wypadku dochodzi do wycieku benzyny z cysterny transportowej oraz pożaru, plonie 50% siedliska gatunku w Nadleśnictwie Włoszakowice.

Liczba faktycznych stanowisk tego gatunku trudna jest do oszacowania, jednak już w 1992 r. wskazano na wypowy charakter zasięgu występowania oraz stopniowy zanik stanowisk wykazanych do roku 1975 (zob. P. Szwajko [w:] Czerwona księga zwierząt. Bezkręgowce, red. Z. Głowaciński, J. Nowacki, Kraków 2004, s. 100-101). Aktualnie znanych jest około 30 stanowisk gatunku w kraju (na podstawie analizy stanowisk wskazanych w ww. Czerwonej księdze oraz Wyników monitoringu), z czego 20 podlegało pracom monitoringowym prowadzonym w latach 2015-2016 (Jelonek rogacz. Wyniki monitoringu w latach 2015-2016, prowadzonego przez GIOŚ). Według oceny ogólnej zawartej w pracach monitoringowych tylko cztery stanowiska zostały ocenione jako znajdujące się we właściwym stanie ochrony - gatunek i jego siedlisko (w stanie niezadawalającym znalazło się 11 stanowisk, a pozostałe 9 w stanie złym - wśród nich w 3 przypadkach nie potwierdzono w ogóle występowania gatunku przy niskiej ocenie parametrów siedliskowych). Wśród stanowisk we właściwym stanie ochrony znalazło się hipotetycznie zniszczone w 50 % stanowisko w Nadleśnictwie Włoszakowice, które jako jedyne na podstawie wykonanych prac monitoringowych uzyskało wszystkie cząstkowe oceny parametrów ochrony siedliska i gatunku jako znajdujące się we właściwym stanie ochrony. Oznacza to, że w skali ogólnej zniszczenie siedliska i populacji gatunku, kierując się jedynie sumaryczną liczbą stanowisk (ogólna liczba stanowisk - 30) uległo w wielkości około 1,7 %. Dodatkowo należy zauważyć, że najprawdopodobniej przedmiotowe stanowisko stanowi także jedno z większych pod względem zajmowanej powierzchni oraz wielkości populacji (znajduje się wśród 3 najlepiej ocenionych stanowisk), która szacowana jest na kilkaset osobników. Ponadto biorąc pod uwagę, że tylko 3 inne stanowiska w skali ogólnej zostały także ocenione jako znajdujące się we właściwym stanie ochrony to powyżej wskazany procent wyliczony na podstawie sumarycznej liczby stanowisk jest zdecydowanie zaniżony. **W niniejszym przypadku niewątpliwie zatem doszłoby do mierzalnej zmiany mającej znacząco negatywny wpływ na osiągnięcie właściwego stanu ochrony gatunku i jego siedliska w stosunku do stanu początkowego (stanu ochrony gatunku i jego siedliska w skali kraju według prac monitoringowych, oszacowanego jako stan niezadawalający).**

Do szkody w środowisku w gatunku chronionym, ani bezpośredniego nią zagrożenia nie dojdzie w wyniku niewielkich negatywnych oddziaływań i nie mających istotnego znaczenia dla ciągłego funkcjonowania omawianego w niniejszym przypadku stanowiska jelonka rogacza. Takie oddziaływanie przykładowo może stanowić funkcjonowanie gruntowej drogi gminnej o niewielkim natężeniu ruchu w okresie rójki jelonka rogacza, przebiegającej przez kwaśne dąbrowy, w wyniku czego można zaobserwować obecność pojedynczych martwych osobników na drodze w wyniku kolizji z przejeżdżającymi pojazdami. Biorąc jednak pod uwagę, że populacja tego gatunku w tym miejscu szacowana jest na kilkaset osobników, a owady te w okresie rójki latają wysoko w koronach drzew (dębów) to skalę oddziaływania lokalnej drogi o niskim natężeniu ruchu na tą populację można uznać za nie mającą istotnego znaczenia dla jej ciągłego funkcjonowania we właściwym stanie ochrony (kolizja pojedynczych osobników).

Uwaga: omówione hipotetyczne zdarzenie stanowi przykład dla zobrazowania skali negatywnego oddziaływania, które mogłoby dopiero po dokonaniu szczegółowej analizy zostać uznane, po spełnieniu przesłanek przedmiotowych, za szkodę w środowisku. Rzeczywista ocena wymagałaby szczegółowego przeglądu literatury naukowej oraz przeprowadzenia szczegółowego postępowania wyjaśniającego, a także oceny czy nie doszło także do szkody w środowisku w innych komponentach, w szczególności powierzchni ziemi.

[Po więcej informacji zapraszamy do wcześniejszych publikacji.](#)

Fot.: Michał Borowiak